

Kulturális digitalizálás – félúton az Europeana felé

2006 végén a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről két fontos európai dokumentum született, melyek kijelölik az utat az Európai Digitális Könyvtár létrejöttéhez. Az azóta eltelt több mint két év alatt Europeana néven megvalósult az egységes, többnyelvű portál. Várhatóan 2010-re az Európai Digitális Könyvtár állománya – a terveknek megfelelően – hatmillióra bővül. A teljes potenciált kihasználó, üzemszerű működés eléréséhez azonban még csak félúton vagyunk. A cikk áttekinti, hogy Európában és hazánkban valójában meddig jutottunk.

Bevezető

2008 második félévében, a francia elnökség idején, az európai digitális könyvtárak kérdése mind az *Európai Tanács*, mind pedig az *Európai Parlament* fontos napirendi pontja volt. Egyrészt áttekintették, hogyan halad a 2006-ban kiadott „Tanácsi Következtetések” végrehajtása, másrészt bemutatták az *Europeana* (más szóval az *Európai Digitális Könyvtár*) prototípusát.

A <http://www.europeana.eu/portal/> 2008. november 20-án debütált, és akkora volt iránta az érdeklődés, hogy azt a rendszer nem volt képes kiszolgálni: az eredetileg tervezett, óránként 5 millió látogató helyett közel 20 millióan próbálkoztak keresni a mintegy 2 millió digitális dokumentum között. A fejlesztéseket követően a rendszert 2009 januárjában újraindították.

Ennek a fontos mérföldkőnek az eléréséhez mind a tagországok, mind pedig az *Európai Bizottság* szakembereinek nélkülözhetetlen munkájára volt szükség. Az *Europeana* célja nem csupán az, hogy közös felületet nyújtson a tagállamokban digitálisan elérhetővé tett kulturális javak hozzáféréséhez, hanem az is, hogy az elkülönült erőfeszítéseket európai szinten összehangolja, lehetővé tegye az alkalmazott eljárások átjárhatóságát, és a többnyelvűség megvalósításával elősegítse az európai kulturális örökség megismerését.

Mindezeket az alapelveket és a kapcsolódó feladatokat határozta meg a 2006-ban kiadott két dokumentum: a „Bizottság Ajánlása”¹, illetve a „Tanácsi Következtetései”² a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről.

sáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről.

Az Ajánlás és a Tanácsi Következtetések teljesülése

Az Európai Bizottság 2007-ben létrehozta a digitalizálással és a digitális megőrzéssel foglalkozó, tagállamok közti szakértői csoportot. A csoport feladata a következő:

- a) a 2006. augusztusi Bizottsági Ajánlás, illetve a 2006. novemberi Tanácsi Következtetések végrehajtásának figyelemmel kísérése, hatásainak értékelése;
- b) európai szintű együttműködési fórumot nyújt a tagállamok és a bizottság között;
- c) megoldja a kulturális anyagok digitalizálásával és online elérhetőségével, valamint a digitális megőrzésre vonatkozó tagállami szakpolitikákkal kapcsolatos információk és legjobb gyakorlatok cseréjét.

A csoport magyar tagjaként az *Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM)* jelen cikk szerzőjét, *Rónai Ivánt* delegálta, helyetteseként pedig *Veres Gábort*, a minisztérium kulturális informatikai referensét. A szakértői csoport félévente ülészik Luxemburgban.

A magyar delegált munkájának segítése érdekében az *Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (EKTB) Kultúra Munkacsoportján* belül létrehoztunk egy *szakértői alcsoportot* a kulturális anyagok digitalizálása és digitális megőrzése témájában. Ennek tagjai, az OKM kompetens munkatársain kívül, az igazságügyi és a külügyi tárca, az infor-

matikáért felelős államtitkárság, illetve a *Magyar Szabadalmi Hivatal* képviselői.

2008 márciusában a szakértői csoport tagjai jelentést készítettek az Ajánlás és a Tanácsi Következtetések tagállami végrehajtásáról. Az országjelentések összesítése nyomán megállapítható, hogy az előrehaladás lassúbb az elvártnál. Az átlagnál nagyobb az előrelépés a megőrzési célú másolás (többszörözés) jogi kérdésében, a kötelempéldány-szolgáltatás és a webaratás területén. Elmaradás tapasztalható ugyanakkor a Tanácsi Következtetésekben feltüntetett határidőkhöz képest a következő területeken:

- a digitalizálás mennyiségi célértékeinek a meghatározása és az ehhez szükséges anyagi források előteremtése;
- az „árva művek” digitalizálását elősegítő mechanizmusok kialakítása;
- a digitális megőrzésre vonatkozó pénzügyi és szervezeti megoldások.

Lássuk részletesen azokat a területeket, ahol a tagországok jobb eredményekről számoltak be!

Többszörözés megőrzési célokból

A tagországok jelentős részében van olyan jogszabály, amelyik lehetővé teszi a művek meghatározott célú többszörözését a szerző engedélye nélkül is. Az észt és a finn szerzői jogi törvény például kimondja, hogy a levéltárak, az archívumok, a nyilvános könyvtárak és a múzeumok a gyűjteményükben lévő művekről másolatot (akár digitális másolatot) készíthetnek – többek között – a mű megőrzése céljából. A francia törvény engedélyezi a mű reprodukálását megőrzési célból, illetve a nyilvános könyvtárak, múzeumok és archívumok által nyújtott helyszíni használati lehetőségek érdekében, ha az nem célozza semmilyen gazdasági vagy kereskedelmi előny megszerzését.

A magyar szabályozás szerint a mű többszörözésének minősül különösen a nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítás, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítás. Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is. A szerzői jogi törvény (Szt.) 35. § (4) bekezdése szerint:

„(4) Nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtár, iskolai oktatás célját szolgáló [33. § (4) bek.] intézmény, muzeális intézmény, levéltár, valamint a közgyűjteménynek minősülő kép-, illetve hangarchívum a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja, és

- a) tudományos kutatáshoz vagy *archiváláshoz* szükséges,
- b) nyilvános könyvtári ellátás vagy a 38. § (5) bekezdésében meghatározott felhasználás céljára készül,
- c) megjelent mű kisebb részéről, illetve újság- vagy folyóiratcikkről belső intézményi célra készül, vagy
- d) külön törvény azt kivételes esetben, meghatározott feltételekkel megengedi.”

Az archiválást tekinthetjük ez esetben tartós megőrzésnek.

Kötelempéldány-szolgáltatás és webaratás

Számos tagország számolt be arról, hogy a kötelempéldány-szolgáltatásról szóló jogszabályukat kiterjesztették az elektronikus, illetve a digitálisan keletkezett dokumentumokra is.

Finnországban 2008. január 1-jén lépett hatályba az új törvény a *Kulturális javak kötelempéldányáról és megőrzéséről*, amely rendelkezik a nyilvánosság számára elektronikus formában (CD-n, DVD-n vagy online módon) közzétett kulturális anyagok kötelempéldány-szolgáltatásáról is. A törvény előírja a finnországi eredetű webtartalmak gyűjtését is, a *Nemzeti Könyvtár* által, időszakonként, reprezentatív mintavétellel végzett webaratás útján.

Németországban a módosított törvény (*Gesetz über die Deutsche Nationalbibliothek*³) szerint a *Nemzeti Könyvtár* feladata az elektronikus folyóiratok, online tudományos kiadványok, e-hírlevelek, valamint webhelyek begyűjtése, hosszú távú megőrzése és elérhetővé tétele. Az automatikus aratás módszereit, a tárolás lehetőségeit, továbbá az aratandó és a hosszú távon megőrzendő adatok körének meghatározását, valamint a megfelelő keresési módszerek kialakítását a törvény megszületését követően kezdték meg.

Franciaország 2006-ban módosította a kötelempéldány-szolgáltatásra vonatkozó jogszabályát, amely szerint a *Nemzeti Könyvtár (Bibliothèque nationale de France = BnF)* kérheti a nyomtatott, a grafikus vagy a fotografikus forma helyett a doku-

mentum elektronikus változatának szolgáltatását is. Kötelezpéldány-szolgáltatási kötelezettség alá esnek továbbá az elektronikus formában közzétett jelek, jelzések, irományok, képek, hangok vagy üzenetek, melyek gyűjtését (aratását) a BnF, illetve a *Nemzeti Audiovizuális Intézet (Institut national de l'audiovisuel = INA)* automatikusan végzi. A BnF három fő irányban fejt ki tevékenységét:

- a francia terület (domain.fr) tömeges és automatikus aratása;
- célzott gyűjtések az automatikusan kiválasztott webhelyekről;
- a Net Archiválás nemzetközi projektjében való részvétel, amelyet tizenegy könyvtár kooperációjában az *IICP* konzorcium (*International Internet Preservation Consortium*⁴) végez.

Hollandiában több intézmény foglalkozik a webarchiválás kérdéseivel, többek között a *Nemzeti Könyvtár (Koninklijke Bibliotheek = KB)* és a *Hang és Kép (Sound and Vision)* intézete. Ez utóbbi részt vesz a *Living Web Archiving* elnevezésű uniós projektben, amelynek célja a weben található archivált tartalom „élővé” tétele. A rögzített pillanatképen túl olyan „élő” webarchívumot kívánnak létrehozni, amely hosszú távú átjárhatóságot tesz lehetővé az archívumok fejlődése során; a „zajok” kiszűrésével javítja az archívum megbízhatóságát; s a formátumok széles választékát öleli fel⁵. A projektben a *SZTAKI* is részt vesz⁶.

Angliában végrehajtási rendelet, illetve részletes jogszabály az elektronikus kiadványok kötelezpéldány-szolgáltatásáról legkorábban 2009 végén várható. A szabadon hozzáférhető online kiadványokra vonatkozóan elvégzett elemzések során három lehetőséget vizsgáltak:

- a weblap tulajdonosának kifejezett engedélyével végzett aratás és archiválás;
- jogszabály alapján végzett aratás és archiválás;
- a piacra hagyatkozott archiválás.

A vizsgálat eredményeként a választás a jogszabályi megoldásra esett, amely szerint az angol letéti könyvtárak külön engedély nélkül arathatják és archiválhatják ezeket az anyagokat, illetve saját helyszíneiken azokat hozzáférhetővé tehetik.

Magyarországon a *Sajtótörvény*⁷ határozza meg a sajtótermék fogalmát. E szerint sajtóterméknek minősülnek – a hagyományos hordozókon közzétett sajtótermékeken túl – az interneten megjelenő dokumentumok is, továbbá „bármely más tájékoztatást vagy műsort tartalmazó, nyilvános közlésre szánt technikai eszköz”. A Sajtótörvény felhatal-

mazása alapján a *60/1998. (III. 27.) Korm. Rendelet*⁸ rendelkezik a sajtótermékek kötelezpéldányának szolgáltatásáról és hasznosításáról. Ezt a rendeletet kell módosítani úgy, hogy az online sajtótermékekre is kiterjesszük a szabályozást.

Véleményem szerint az elektronikus kötelezpéldányok gyűjtése, archiválása és hozzáférhetővé tétele az OSZK feladata az alábbi elvek szerint:

- a) Bizonyos sajtótermékekről csak az OSZK külön írásbeli kérésére kell szolgáltatni kötelezpéldányt. Ilyenek például:
 - az elektronikus vitafórumok, lisztiszervek, hirdetőtáblák közlései és az e-mailek;
 - a weblapok, portálok, személyes webhelyek, szervizhelyek, intranetlapok és a döntően más helyekre mutató kapcsolatokból álló lapok;
 - a dinamikus adatbázisok és a nyers adatok.
- b) A többi esetben az elektronikus kiadónak automatikusan kell kötelezpéldányt szolgáltatnia úgy, hogy a sajtótermék másolatának az OSZK-ba történő eljuttatása előtt visszaírja a kódolt adatokat, eltávolítja, illetve hatástalanítja a biztonsági rendszereket és eszközöket. Ezen túl a sajtótermék másolatának az OSZK-ba történő eljuttatásakor gondoskodnia kell annak a szoftvernek a másolatáról is, amelyet a kiadó kifejezetten a sajtótermék eléréséhez készített, ideértve a sajtóterméket kísérő kézikönyv másolatát is. Át kell továbbá adni a sajtótermékre vonatkozó, elérhető leíró adatokat, ideértve a következőket: cím, alkotó neve, nyelv, kiadási idő, formátum, téma, szerzői jogi információk.
- c) A kötelezpéldány-szolgáltatási kötelezettségnek eleget lehet tenni az online sajtótermék *OA/ (Open Archive Initiative)*⁹ szerveren való rendelkezésre bocsátásával is, az OSZK által meghatározott módon.
- d) Az online sajtótermékeket az OSZK a szerzői és a szomszédos jogokra vonatkozó szabályok szerint teheti hozzáférhetővé a nyilvános könyvtári ellátás rendszerében.

Lassúbb előrehaladást mutató területek

Árva művek

Számos tagországban az ismeretlen, vagy ismeretlen helyen tartózkodó szerző alkotása (ún. árva művek) felhasználási engedélyezésére nincs szabályozás. Magyarország ugyanakkor e szabályozás tekintetében az élen áll.

Az Országgyűlés 2008. december 15-i ülésnapján elfogadta a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXII. törvényt. A törvénymódosítás új rendelkezésként tartalmazza ismeretlen vagy ismeretlen helyen tartózkodó szerző alkotása (árva mű) esetén a felhasználás engedélyezésének speciális szabályait. Ehhez kiindulási alapot az Európai Bizottság már említett Ajánlása adott. Az ajánlás szükségesnek tartja az ún. árva művek hozzáférhetővé tételének megkönnyítését, és ösztönzi a tagállamokat az ezzel kapcsolatos intézkedések megtételére. Ezzel összhangban rendelkezik a törvény a felhasználás engedélyezéséről árva művek esetén. A felhasználási engedélyt a Magyar Szabadalmi Hivatal – a felhasználás módjához és mértékéhez igazodó díj megállapítása mellett – adja ki kérelemre annak, aki a felhasználási szerződés megkötése érdekében a szerző felkutatására az érintett műtípus és a felhasználási mód figyelembevételével megtette az adott helyzetben általában elvárható intézkedéseket, és a szerző felkutatása nem járt eredménnyel. A megállapított díjat a szerző személyének vagy tartózkodási helyének ismeretvé válását követően kell megfizetni, ha a felhasználás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. Viszont ha ez utóbbi fennáll, azaz a felhasználás közvetve vagy közvetlenül jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját szolgálja, a díjat a Magyar Szabadalmi Hivatalnál letétbe kell helyezni. Az említett rendelkezéseket nem kell alkalmazni akkor, ha a felhasználás jogosítása közös jogkezelésbe tartozik. A törvény és a hamarosan megjelenő végrehajtási rendelet – amely az árva művek felhasználásának engedélyezésére vonatkozó eljárás részletes szabályait és az eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, beszédésének, visszatérítésének módját, továbbá az ilyen alkotások nyilván tartásának részletes szabályait rendezi – nyomán nem lehet szerzői jogi akadály a digitalizálásnak és a digitális felhasználásnak az árva művek esetén sem. Azt azonban meg kell jegyeznünk, hogy a fizetendő díjak mértéke továbbra is nehezítheti a digitalizálást.

A tagországok hozzájárulása az Európai Digitális Könyvtárhoz

A Bizottsági Ajánlás 5. pontja az Európai Digitális Könyvtár megvalósulásának előmozdítását fogalmazza meg:

„A tagországok hozzáférési pont kialakításával segítsék az Európai Digitális Könyvtár ügyét:

- bátorítsák a kulturális intézményeket, a kiadókat és a többi jogtulajdonost, hogy digitalizált anyagaikat tegyék az *Európai Digitális Könyvtáron keresztül kereshetővé*;
- a digitalizált anyagok európai szintű interoperabilitása és a többnyelvű kereshetőség megkönnyítése érdekében gondoskodjanak arról, hogy a kulturális intézmények, illetőleg esetenként a magánvállalatok egységes szabványok alapján végezzék a digitalizálást.”

Az Europeana működési modellje

Az Európai Digitális Könyvtár a digitális dokumentumok leírásait gyűjti be, maguk a digitális objektumok az adatgazda intézménynél maradnak. Az Europeana adatbázisa tartalmazza a leíró metaadatokat, a technikai metaadatokat, esetleg bélyegképet, továbbá más adatokat. Az adatbázisból egy link mutat az eredeti digitális dokumentumra.

Az Europeana az úgynevezett aggregátoroktól gyűjti be az adatokat (az aggregátorokat aratja). Ezek lehetnek nemzetközi aggregátorok, mint például a *The European Library (TEL)*¹⁰, a *MICHAEL*¹¹ (ez utóbbi a gyűjtemények szintjén), de országonkénti aggregátorok is működhetnek, akár úgy is, hogy több terület dokumentumait gyűjtik be (pl. a levéltári, a múzeumi, illetve az audiovizuális objektumokat). Lehet olyan megoldás is, hogy mindhárom területnek külön aggregátora van. Franciaországban például három aggregátor továbbítja a tartalmat az Europeana felé: a *Gallica*²¹² (a Francia Nemzeti Könyvtárnál), a *Nemzeti Audiovizuális Archívum (INA)* és a *Collection.fr*¹³ (a Kulturális Minisztériumnál).

Az Európai Digitális Könyvtár 2008. november 20-án elindított prototípusába bevitt adatok még nem a végleges beszolgáltatási specifikáció szerint kerültek be. A magyar tartalmak közül az OSZK-MEK (*Magyar Elektronikus Könyvtár*) dokumentumait aratták a *Neumann Kht.* OAI szerveréről.

Az Európai Digitális Könyvtár kiteljesedése érdekében az Európai Bizottság számos projektet támogat:

- Az *Athena* projekt¹⁴ például elősegíti a múzeumi és más, jelenleg az Europeana-ban még kevésbé reprezentált tartalmak gyarapodását az Európai Digitális Könyvtárban azáltal, hogy ösztönzi a tartalomgazdák közötti együttműködést, a közös szabványok kialakítását és alkalmazását, valamint a meglévő tapasztalatok terjesztését és a jó

megoldások átvételét. Magyar részről a *Petőfi Irodalmi Múzeum* és a *Magyar Rádió Archívuma* vesz részt a projektben.

- A hároméves időtartamot felölelő *Europeana-Local*¹⁵ projekt (korábban EDLocal) a helyi és a regionális digitális tartalmak elérhetővé tételét célozza az Európai Digitális Könyvtáron keresztül. Tagjai nemzeti könyvtárak, megyei és városi könyvtárak, nemzeti és területi múzeumok, a kulturális örökség digitalizálásával foglalkozó szervezetek, vállalkozások stb., összesen 31 partner Európa mintegy 17 országából. Magyarországot a *Békés Megyei Tudásház és Könyvtár* képviseli¹⁶.
- Az *EFG (European Film Gateway)*¹⁷ olyan, az Europeana-hoz kapcsolódó portál fejlesztését célozza, amely közvetlen hozzáférést tesz lehetővé mintegy 790 ezer digitalizált objektumhoz (filmekhez, fényképekhez, poszterekhez, rajzokhoz, hanganyagokhoz és szöveges dokumentumokhoz). A magyar résztvevő a projektben a *Magyar Nemzeti Filmarchívum*.
- A *Video Active*¹⁸ projekt fő célkitűzése, hogy hozzáférést nyújtson az európai televíziós archívumokhoz. Ezeknek a (nagyra) zárt archívumoknak a megnyitása elérhetővé teszi a bennük őrzött tartalmak oktatási és kutatási célú használatát. Ezzel lehetővé válik a televíziózás kulturális örökségének interaktív felfedezése. A magyar partner a Neumann Kht. keretében működő *Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA)*.

1. táblázat

Az Europeana javasolt költségvetése 2011–2015²⁰

Kiadások, ezer euró	2011	2012	2013	2014	2015
Személyi kiadások					
Összesen	1670	1874	2082	2239	2322
Software, hardware, IT					
Software tesztelés és biztonság	100	100	100	100	100
Software + licenck	50	50	50	50	50
Web Hosting és tárhely, + backup, + biztonság, + SLA	300	340	380	440	500
Összesen	450	490	530	590	650
Marketing és kommunikáció					
Összesen	469	471	486	488	499
Külső szolgáltatások					
Összesen	99	102	107	112	118
Tartalék	25	25	25	25	25
Mindösszesen	2713	2962	3230	3454	3614

Az Europeana irányítási modellje

Az *Europeana.eu* portált a 2007 novemberében létrehozott *Európai Digitális Könyvtár Alapítvány*¹⁹ működteti. A Hollandiában bejegyzett alapítvány gondoskodik a portál működtetését ellátó munkatársak alkalmazásáról és a megfelelő menedzsmentrendszeréről. Feladata továbbá, hogy megoldja az EU által támogatott különböző, kulturális és tudományos digitalizálással kapcsolatos projekteknek az Európai Digitális Könyvtárhoz való csatlakozását. Az alapítvány tehát:

- elősegíti a múzeumok, levéltárak, audiovizuális archívumok és könyvtárak együttműködését rögzítő formális szerződések létrejöttét a közös portál adatellátására és fenntartására vonatkozóan;
- jogi keretet biztosít az EU-s felhasználásra, ezzel hozzájárulva a portál fenntarthatóságához.

A 2008–2010. közötti időszakban az Europeana működtetéséhez szükséges forrásokat döntően az Európai Bizottság nyújtja pályázati úton, de *kiegészítő támogatást (a pályázatokhoz önrészt) várnak a tagországoktól, önkéntes alapon*. Ez a feltétele annak, hogy a projekt/program egyáltalán életben maradjon, hogy az előkészítő munkákat folytatni tudják.

A költségvetési terv szerint az Europeana 2008-ban 21 fővel kezdi meg a működést; a partnerek és a tartalom bővülése nyomán 2011-re a létszám 27 főre nő, majd 2014-ben eléri az 50 főt.

A költségvetés tervezett kiadásai és bevételei az alábbiak szerint alakulnak (*1. táblázat*):

Bevételek, ezer euró	2011	2012	2013	2014	2015
Közösségi finanszírozás					
Európai Bizottság (50%)	1357	1481	1615	1727	1807
Tagországok	1219	1311	1365	1345	1252
<i>A tagországi részarány (%)</i>	<i>45</i>	<i>44</i>	<i>42</i>	<i>39</i>	<i>35</i>
Magán finanszírozás					
Társasági szponzorok	54	55	100	150	200
A webhely bevételei	83	115	150	232	355
Más tartalomszolgáltatóknak leszámlázott brókeri díjak	15	20	35	40	59
Keresőmotorok stb.	15	20	40	50	56
Szemantikus operátorok	20	35	80	90	175
Egyéb	33	40	45	52	66
Összesen	2713	2962	3230	3454	3614

Bár a tagországi hozzájárulás részletei még nem tisztázottak, látható, hogy aránya egyre csökkenő.

Az Europeana 2008. november 20-i hivatalos elindítását követően az Európai Unió illetékes miniszterei egy hivatalos dokumentumot fogadtak el, amelyben a tanács erőteljes politikai támogatását fejezte ki az Európai Digitális Könyvtár ügye mellett. (A Tanács Következtetései az Europeana európai digitális könyvtárról. OJ/C 319/07. 20.11.2008.²¹)

A dokumentumban a tanács értékelte az addig elvégzett feladatokat, s a korábbiakban kifejtett véleményét megerősítve felkérte a tagállamokat, hogy

- aktívan és kitartóan folytassák a kulturális anyagok digitalizálásáról és online elérhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről szóló, 2006. november 13-i Tanácsi Következtetések értelmében kidolgozott nemzeti stratégiáik és célkitűzéseik megvalósítását, különösen azáltal, hogy ennek keretében mennyiségi és minőségi célkitűzéseket határoznak meg, és mobilizálják a megfelelő forrásokat;
- nemzeti stratégiáik keretében továbbra is támogassák a digitalizált kulturális anyagoknak az Europeanaba való felvételét, különösen annak révén, hogy interoperabilitási normákat népszerűsítene, a nemzeti tartalmakat tömörítő honlapokat hoznak létre, vagy a már meglévőket továbbfejlesztik, illetve a projektben részt vevő kulturális intézmények prioritásainak tiszteletben tartása mellett európai tematikákat határoznak meg a digitalizálandó anyagok kiválasztásához.

Az Európai Tanács egyúttal felkéri

- a bizottságot, hogy a nemzeti stratégiák és célkitűzések megfelelő figyelembevétele mellett vizsgálja meg, hogy a már létező közösségi programok és a jelenlegi pénzügyi tervek keretében lehetőség van-e a tagállamokból származó, európai értéket képviselő és az Europeanához hozzájáruló kulturális anyagok digitalizálásához nyújtott pénzügyi támogatás növelésére;
- a tagállamokat és a bizottságot, hogy hatáskörükön belül mozdítsák elő az Europeana kiépítését, valamint a digitalizálással és a digitális megőrzéssel foglalkozó tagállami szakértői csoportra támaszkodva támogassák az érdekelt feleket egy olyan gazdasági és irányítási modell kidolgozásában, amely garantálja az Europeana sikerét és folyamatosságát.

A jövő feladatai

Ahhoz, hogy az Európai Digitális Könyvtárban a magyar tartalmak meghatározó számban legyenek jelen, kiemelten szükségesnek tartom a hazai koordinációt. Tervezzük egy olyan munkacsoport létrehozását, amelyben helyet kapnak az Europeanához kapcsolódó projekteken résztvevők képviselői és a digitalizálásban érintett, jelentős tartalommal rendelkező közgyűjtemények, valamint a technikai és a jogi kérdésekkel foglalkozó szakértők, a tartalomszolgáltatás területén működő szervezetek.

Hivatkozások

¹ A „Bizottság Ajánlása” (2006.08.24.) a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről.

géről, valamint a digitális megőrzésről (2006/585/EK). OJ/L 236 (2006.08.31.)

² Council Conclusions on the Digitisation and Online Accessibility of Cultural Material, and Digital Preservation. OJ/C 297/1 (7.12.2006)

³ <http://bundesrecht.juris.de/dnbg/BJNR133800006.html>

⁴ <http://netpreserve.org/about/index.php>

⁵ További információ:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/recommendation/report_implem_sub_mission290208/netherlands.pdf

⁶ Bővebben: <http://www.sztaki.hu/kereses/projektek/>

⁷ 1986. évi II. törvény a sajtóról

⁸ 60/1998. (III. 27.) Korm. rendelet a sajtótermékek kötelempéldányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról

⁹ További információ: http://nda.hu/oai_elv

¹⁰ <http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/index.html>

¹¹ <http://www.michael-culture.org/en/home>

¹² <http://gallica.bnf.fr/>

¹³ <http://www.collection.fr/>

¹⁴ <http://www.athenaeurope.org/>

¹⁵ <http://www.europeanlocal.eu>

¹⁶ Forrás: <http://europeanlocal.bk.hu/>

¹⁷ <http://www.europeanfilmgateway.eu/>

¹⁸ <http://vidoactive.wordpress.com>

¹⁹ EDL Foundation: http://dev.europeana.eu/edlnet/edl_foundation/purpose.php

²⁰ Forrás: Outline Business Plan for Europeana as a service of the EDL Foundation – Europeana Strategic Briefing Background Paper 3 – munkanyag

²¹ Forrás:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0018:0019:HU:PDF>

Irodalom

Coordinating Digitisation in Europe. Progress Report 2007. Minerva eC Project, Róma, 2008.

Europeana – Summary of Business Plan for Project & Operational Phase 2009–2015.

<http://digipat.stis.fgov.be/docs/Europeana%20Businessplan-Summary.pdf>

HORVÁTH Ádám: TELplus és EDLnet – úton az Európai Digitális Könyvtár felé. Networkshop, 2008.

RÓNAI Iván: Európai együttműködés a kulturális digitalizálás terén és a Dinamikus Cselekvési Terv (DAP). = 54. köt. 6. sz. (2007) p. 243–248.

Beérkezett: 2009. IV. 8-án.

Állandósult a Google és a kiadók közötti vita

A könyvkiadók újra és újra azzal vádolják a Google-t, hogy engedélyek nélkül digitalizál műveket és hogy az ő tartalmuknak köszönhetően jut jelentős reklámbevételekhez.

Újabb fejezetéhez érkezett a könyvkiadók és az internetes óriáscég közötti vita. A webes konszernt most *Hubert Burda*, a 260 lapot kiadó *Burda Media* tulajdonosa bírálta, mondván: a Google lopkodva támadja a kiadókat, és hogy egy „gyilkos alkalmazás”. Indoklása szerint „a cég bonyolítja a médiahonlapok forgalmának a felét és Németországban az online reklámforgalom egyharmada is hozzá kerül, anélkül, hogy ő maga befektetne a drága médiapiacra”.

Philipp Schindler, az óriáscég európai vezetője ezt visszautasította és közölte: a Google nem árt a kiadóknak. „Egyszerűen képzeljék el, hogy mi lenne, ha nem lenne a Google? Talán egyetlen kiadó is jobban állna? Nem, ellenkezőleg. Szeretnénk, hogy a piaci szereplők sikeres üzleti modelleket találjanak. Megértjük a vállalatok félelmeit, de a házi feladataikat nekik maguknak kell elvégezniük. Örölnék, hogy ha a kiadók a Google elleni támadásokba fektetett energiákat inkább arra használnák fel, hogy hatékonyabb és eredményesebb webes üzleti modelleket fejlesszenek ki” – mondta Schindler.

A két fél közötti vita több évre nyúlik vissza. A Google és az amerikai írók, illetve kiadók szövetsége között létrejött egyezményt bírálta korábban *Alexander Skipis*, a *Német Könyvkereskedők Egyesületének* ügyvezető igazgatója. Idén júliusban pedig a könyvkiadók, köztük az *Axel Springer*, a *Gruner + Jahr*, a *Spiegel* és a *Zeit*, vetették fel egy új szerzői jogi szabályozás kidolgozásának ötletét. A Google könyvkereső programja téma volt az *Európai Unió* úgynevezett versenyképességi tanácsának májusi ülésén is. A szolgáltatás hazánkban 2007 novembere óta érhető el.

/SG.hu Hírlevél, 2009. augusztus 17. <http://www.sg.hu/>

(SzP)